

แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง
Guidelines for Developing Teachers' Participation in Internal Quality
Assurance of Schools under the Secondary Educational
Service Area Office Singburi Angthong

นิศารัตน์ ทาพันธ์* พรเทพ รุ่งแผน**

Nisarath Tapan*, Pornthep Rupan**

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

Received: November 18, 2022 Revised: August 22, 2024 Accepted: November 8, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ 2) เสนอแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วิธีดำเนินการวิจัยมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำนวน 285 คน ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และขั้นตอนที่ 2 เสนอแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยภาพรวมมีปัญหายุ่งยากในระดับน้อย และ 2) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาประกอบด้วยรายการปฏิบัติรวม 17 รายการ แบ่งตามขั้นตอนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 7 ขั้นตอน ดังนี้ 2.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษา มี 3 รายการปฏิบัติ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ครูเข้าใจในมาตรฐานการศึกษา 2.2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มี 2 รายการปฏิบัติ เช่น การให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนวิเคราะห์ SWOT ผ่านการประชุมครูของสถานศึกษา 2.3 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา มี 3 รายการปฏิบัติ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินการตามกระบวนการ PDCA 2.4 การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มี 2 รายการปฏิบัติ เช่น ให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนและดำเนินการจัดทำปฏิทินดำเนินงานให้ชัดเจน 2.5 การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา มี 3 รายการปฏิบัติ เช่น จัดให้มีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการสะท้อนคิด 2.6 การจัดทำ

รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา มี 2 รายการปฏิบัติ เช่น จัดให้มีช่องทางการมีส่วนร่วมของครูในการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศและประชาสัมพันธ์ และ 2.7 การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อเนื่อง มี 2 รายการปฏิบัติ เช่น การจัดอบรมโครงการพัฒนาศักยภาพครูและการศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การมีส่วนร่วมของครู, การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the conditions and problems of teachers' participation in internal quality assurance; and 2) to propose guidelines for developing teachers' participation in internal quality assurance of schools. The research method consisted of 2 steps: Step 1 studied the conditions and problems of teachers' participation in internal quality assurance. The sample consisted of 285 teachers under the Secondary Educational Service Area Office Singburi Angthong, obtained by multi-stage random sampling. The research tool was a questionnaire with a reliability of 0.98. Statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation. Step 2 proposed guidelines for developing teachers' participation in internal quality assurance of schools. The main informants were 5 school administrators obtained by a purposive sampling. The research tools were interview forms and content analysis.

The results of the research revealed that 1) The condition of teachers' participation in internal quality assurance of schools as a whole was practiced at a high level. As for the problem of teachers' participation in internal quality assurance of schools, the overall problem was at a low level and 2) Guidelines for the development of teacher participation in internal quality assurance of schools consist of 17 practical items divided by 7 steps of internal quality assurance as follows: 2.1 There are 3 practical items in setting up educational standards, for example, school administrators organize a learning exchange for teachers to understand educational standards. 2.2 The preparation of educational management development plans of schools consists of 2 items of practice, for example, allowing teachers to participate in SWOT analysis planning through school teacher meetings. 2.3 Implementation of the educational management development plan consists of 3 items of practice, for example, school administrators allow teachers to participate in decision-making and implement the PDCA process. 2.4 Evaluation and examination of educational quality of schools consists of 2 items of practice, for example, allowing teachers to participate in planning and conducting a clear operating calendar. 2.5 Following up on the results of the development of educational institutes consists of 3 items of practice, for example, organizing the creation of a professional learning community (PLC) for teachers to participate in opinion reflection. 2.6 Preparation of an school self-assessment report consists of 2 items of practice, such as providing a channel for teachers'

participation in collecting information and publicizing information, and 2.7 Developing schools for continuous quality consists of 2 items of practice, such as organizing a training program for developing teachers' potential and a study visit from a model school on internal quality assurance of schools.

Keywords: Guideline for Developing, Teachers' Participation, Internal Quality Assurance Schools

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลให้มีทักษะความรู้ ความสามารถในการดำรงชีวิตและมีศักยภาพในการประกอบอาชีพรวมถึงการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ สถานศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาและส่งเสริมการศึกษาที่มีคุณภาพแก่เยาวชน รวมทั้งสร้างเยาวชนที่ดีต่อสังคมและสร้างอนาคตของประเทศ สถานศึกษาจึงต้องมีการจัดการศึกษาตามหลักการพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ที่กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกและระบบประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษา โดยการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาสำหรับรองรับการประกันคุณภาพภายนอกต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 28)

การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับทุกคนว่าสถานศึกษามีการดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน เป้าหมายเพื่อให้ได้ผลผลิตคือผู้เรียนที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย คุณภาพของการศึกษาเป็นสิ่งสะท้อนคุณภาพของผู้เรียน และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561 : 1) งานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงเป็นงานที่มีความสำคัญและเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร มีคุณภาพทั้งทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อีกทั้งการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต้องอาศัยระบบการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และชุมชน โดยครูเป็นทรัพยากรหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย (อรุณี ศิริสุขไพบูลย์, 2558 : 2) ครูจึงต้องเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ดำเนินงาน ตรวจสอบ การควบคุม การติดตาม ประเมินผลคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงถือว่าเป็นหน้าที่ของครูทุกคนในสถานศึกษานั้นเพื่อร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา

ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในทุกด้าน การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาครูจึงมีบทบาทสำคัญที่จะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเช่นเดียวกัน โดยการดำเนินงานแต่ละงานของแต่ละองค์กรที่มีคุณภาพและประสบความสำเร็จได้นั้น ย่อมต้องอาศัยหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วม

ร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลตามแนวคิดของโคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen, & Uphoff, 1981) เพื่อให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความตระหนักและรับผิดชอบร่วมกันในการดำเนินการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การดำเนินการนี้ยังสอดคล้องกับระบบการบริหารแบบ TQM (Total Quality Management) ซึ่งเป็นระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีแนวคิดมุ่งเน้นไปที่การสร้างคุณภาพโดยทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการดำเนินงานให้เกิดคุณภาพสูงสุด (วนิดา มุ่งเจริญ, 2552 : 10) จะเห็นได้ว่าหากการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาหากได้รับความร่วมมือจากครู ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน ย่อมส่งผลดีต่อการพัฒนาผู้เรียน พัฒนาสถานศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา อีกทั้งยังเป็นการสร้างความมั่นใจ ความเชื่อมั่น ให้กับสังคมและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องับสถานศึกษาอีกด้วย

ในปัจจุบันนี้การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายังคงพบปัญหา จากการสอบถามครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง พบว่ามีปัญหา คือ ครูไม่ค่อยเห็นความสำคัญของงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขาดความรู้ในรูปแบบและวิธีการดำเนินงาน ขาดความร่วมมือและตระหนักในการดำเนินงาน ขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ภาระงานที่เกี่ยวข้องกับงานประกันคุณภาพภายในจึงตกอยู่เฉพาะครูที่รับผิดชอบหรือหัวหน้างานโดยไม่มีการทำงานร่วมกันของครูทุกคนในโรงเรียน สอดคล้องกับข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (2562 : 31) ที่ยังต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาให้กับครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมเกี่ยวกับระบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจำนง จันวิจิตร (2559 : 80) พบว่าปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 2 ในภาพรวมการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีปัญหาการดำเนินงานมากที่สุด คือ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง
2. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครู จำนวน 985 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำนวน 285 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรการกำหนดตัวอย่างของ Yamane (Yamane, 1973 : 1088 อ้างถึงในวรรณิ์ แกมเกตุ, 2555 : 285) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) กำหนดค่าคำตอบเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาจากการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาจากการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาจากการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาจากการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาจากการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยทำการศึกษา ค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยพิจารณาจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถาม

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอต่อประธานควมคุมวิทยานิพนธ์เพื่อให้ได้แบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Try out) กับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือโดยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

ขั้นที่ 6 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 285 ชุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทองเพื่อขอเก็บข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเองไปยังสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองและรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 285 ชุด นำมาตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

5.2 สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ทั้ง 7 ขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำค่าเฉลี่ยมาแปลผลโดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย (ธานินทร์ ศิลป์ จารุ, 2550 : 76 -77) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 ผลต่างของค่าเฉลี่ยสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาผลต่างของค่าเฉลี่ยสภาพและปัญหาการดำเนินงานทั้ง 7 ขั้นตอน และทำการจัดลำดับผลต่างของค่าเฉลี่ยต่ำสุดในลำดับ 1-3 ของแต่ละขั้นตอนในการดำเนินงานเพื่อจัดทำแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 5 คน มีคุณสมบัติเป็นผู้มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป สถานศึกษาผ่านการรับรองการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาระดับดีเลิศขึ้นไปหรือได้รับรางวัล IQA AWARD ระดับเขตพื้นที่การศึกษาระดับดีเด่นขึ้นไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด

3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์เป็นแบบมีโครงสร้าง โดยสร้างจากผลต่างของค่าเฉลี่ยสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และนำไปสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์สรุปเป็นแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ถึงผู้บริหารสถานศึกษาผู้ให้ข้อมูลจำนวน 5 คน เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองและทำการจดบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลการสัมภาษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 ท่านมาทำการวิเคราะห์และจัดหมวดหมู่โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาของการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้ง 7 ขั้นตอน

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในภาพรวมและรายขั้นตอน

การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา		สภาพการดำเนินงาน			ปัญหาการดำเนินงาน		
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1.	การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	3.98	0.65	มาก	2.36	0.99	น้อย
2.	การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.08	0.63	มาก	2.20	0.97	น้อย
3.	การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.34	0.62	มาก	2.10	0.95	น้อย
4.	การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.12	0.62	มาก	2.09	0.94	น้อย
5.	การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.14	0.63	มาก	2.05	0.94	น้อย
6.	การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา	4.12	0.61	มาก	2.05	0.93	น้อย
7.	การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อเนื่อง	4.17	0.60	มาก	2.05	0.92	น้อย
รวมเฉลี่ย		4.14	0.56	มาก	2.13	0.89	น้อย

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในภาพรวมมีสภาพการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.56) ขั้นตอนที่มีระดับการดำเนินงานอยู่ในอันดับสูงสุด คือ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.60) และขั้นตอนการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานต่ำสุด คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.65) ส่วนปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.13$, S.D. = 0.89) ขั้นตอนที่มีระดับปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานอยู่ในอันดับสูงสุด คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 2.36$, S.D. = 0.99) รองลงมา คือ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 2.20$, S.D. = 0.97) และขั้นตอนที่มีระดับปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานต่ำสุด คือ การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อเนื่อง ($\bar{X} = 2.05$, S.D. = 0.92)

จากผลการวิเคราะห์สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พิจารณาจากผลต่างของค่าเฉลี่ยสภาพและปัญหาที่มีค่าต่ำสุดในอันดับที่ 1 ของแต่ละขั้นตอนเพื่อกำหนดประเด็นการนำเสนอแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยสรุปประเด็นการนำเสนอแนวทาง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษา คือ ครูมีส่วนร่วมวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาที่กระทรวง ศึกษาธิการกำหนด พร้อมทั้งตัดสินใจเลือกมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมที่เป็นอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา คือ ครูมีส่วนร่วมตัดสินใจและกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ที่สอดคล้องกับ SWOT และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา คือ ครูมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายความสำเร็จในแต่ละมาตรฐานการศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา คือ สถานศึกษาให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลและตรวจสอบกระบวนการบริหารการศึกษา พร้อมทั้งนำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 5 การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา คือ ครูมีส่วนร่วมในการติดตามนำผลการประเมินและตรวจสอบในแต่ละมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาให้ครูมีส่วนร่วมในการเห็นชอบ และรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 7 การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อเนื่อง คือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูเข้ามาร่วมวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน จุดที่ควรปรับปรุง และข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ทั้ง 7 ขั้นตอน มีรายการปฏิบัติรวม 17 รายการ โดยสรุปรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 3 รายการ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการศึกษามาตรฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้มีความรู้ความเข้าใจในทุกมาตรฐานเพื่อกระตุ้นให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูสะท้อนความคิดเห็นร่วมกันในการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษา โดยผ่านการการประชุมของคณะฝ่ายบริหารของสถานศึกษาร่วมกับคณะครู

3. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดค่าเป้าหมายตัวชี้วัดความสำเร็จของแต่ละมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พร้อมทั้งมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางเว็บไซต์ของโรงเรียนและสื่อออนไลน์

2.2 ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 2 รายการ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมกันวิเคราะห์ SWOT ผ่านการประชุมครูของสถานศึกษา และมีคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาเป็นผู้รับฟังข้อมูล

2. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูมีการระดมความคิดผ่านการประชุมครูของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ แต่ละฝ่ายงาน เพื่อร่วมกันทบทวนวิเคราะห์ข้อมูล ตัดสินใจกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ใหม่ที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริงให้สอดคล้องกับ SWOT และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2.3 ขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 3 รายการ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติจริงโดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี

2. ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินการจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนผ่านการประชุมและเห็นชอบจากคณะครูพร้อมทั้งดำเนินงานตามกระบวนการ PDCA

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจสำหรับครู เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

2.4 ขั้นตอนการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา จำนวน 2 รายการ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนและดำเนินการจัดทำปฏิทินดำเนินงานให้ชัดเจนด้วยการประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2. ครูทุกคนต้องมีส่วนร่วมกำหนดประเด็น ตัวชี้วัด เกณฑ์การประเมิน และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยมีศึกษานิเทศก์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเข้ามาช่วยเหลือและให้ข้อเสนอแนะ

2.5 ขั้นตอนการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา จำนวน 3 รายการ ดังนี้

1. การประชุมร่วมกันทั้งครูและผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาทั้งในระยะต้นน้ำ ระยะกลางน้ำ และระยะปลายน้ำ
 2. ควรมีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการสะท้อนคิดการนำเสนอผลการติดตามการดำเนินงาน เพื่อนำข้อมูลและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนา
 3. ผู้บริหารสถานศึกษาขอความร่วมมือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามผลการประเมินและตรวจสอบในแต่ละมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 2.6 ขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา จำนวน 2 รายการ ดังนี้
1. ครูร่วมกันวิเคราะห์รูปแบบ วางแผน แต่งตั้งคณะกรรมการ และดำเนินการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา
 2. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การเห็นชอบและรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา และเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณชน
- 2.7 ขั้นตอนการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อเนื่อง จำนวน 2 รายการ ดังนี้
1. ครูควรมีการประชุมร่วมกันสำหรับทบทวนผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาในปีที่ผ่านมาเพื่อนำมาวิเคราะห์ เสนอความคิดจุดแข็ง จุดอ่อน จุดที่ควรปรับปรุง และข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา
 2. ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยการจัดอบรมโครงการพัฒนาศักยภาพครูและการศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จากผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมมีสภาพการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยขั้นตอนที่มีระดับการดำเนินงานอยู่ในอันดับสูงสุด คือ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และขั้นตอนการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานต่ำสุด คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นหน้าที่ของครูทุกคนที่จะต้องรับผิดชอบดำเนินงานในโครงการและกิจกรรมตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ครูได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ครูทุกคนในสถานศึกษาจึงต้องมีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงาน การจัดทำรายละเอียดของโครงการและกิจกรรม การกำหนดงบประมาณ ตลอดจนมีการกำกับติดตามผลการดำเนินงาน ประเมินผล และตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลดาวัลย์ ตั้งมั่น (2561 : 92) ได้ทำการศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า การดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีการดำเนินงานสูงสุด คือ การพัฒนามาตรฐานการศึกษารองลงมาคือ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการดำเนินงานต่ำสุด คือ การประเมินคุณภาพการศึกษา

ส่วนปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจากผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมมีปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ขั้นตอนที่มีระดับปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานอยู่ในอันดับสูงสุด คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และขั้นตอนที่มีระดับปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานต่ำสุด คือ การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา และการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด จึงอาจทำให้ครูไม่ให้ความสำคัญกับการนำมาตรฐานการศึกษามาปฏิบัติยังสถานศึกษา ครูบางส่วนอาจเกิดความสับสนในสาระสำคัญของแต่ละมาตรฐาน และอาจจะยังไม่ตระหนักถึงมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเท่าที่ควร หรือคิดว่าการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นหน้าที่ของผู้บริหารไม่ใช่หน้าที่ของครู ทำให้มีปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานอยู่ในอันดับสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับจำนงค์ จันวิจิตร (2559) ได้ทำการศึกษาปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของครูในภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ขั้นตอนที่มีปัญหาการดำเนินงานมากที่สุด คือ ขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ได้มาจากผลการวิเคราะห์สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยพิจารณาจากผลต่างของค่าเฉลี่ยสภาพและปัญหาที่มีค่าต่ำสุดในอันดับที่ 1 ของแต่ละขั้นตอนนำมากำหนดประเด็นการนำเสนอแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้ง 7 ขั้นตอน รวบรวมรายการปฏิบัติ 17 รายการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 3 รายการ คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการศึกษามาตรฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้มีความรู้ความเข้าใจในทุกมาตรฐานเพื่อกระตุ้นให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูสะท้อนความคิดเห็นร่วมกันในการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาโดยผ่านการการประชุมของคณะฝ่ายบริหารของสถานศึกษาร่วมกับคณะครู และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดค่าเป้าหมายตัวชี้วัดความสำเร็จของแต่ละมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พร้อมทั้งมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางเว็บไซต์ของโรงเรียนและสื่อออนไลน์ สอดคล้องกับอำพร ไกรเพชร (2557 : 79) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กล่าวว่าภาวะผู้นำการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในเรื่องการตัดสินใจ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการตัดสินใจโดยยึดหลักการระบียบเทียบเคียงกับเสียงส่วนใหญ่ของครูผู้ร่วมดำเนินงาน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาต้องรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของครู

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 2 รายการ คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมกันวิเคราะห์ SWOT ผ่านการประชุมครูของสถานศึกษา และมีคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาเป็นผู้รับฟังข้อมูล และ 2) ผู้บริหาร

สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีการระดมความคิดผ่านการประชุมครูของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ แต่ละฝ่ายงาน เพื่อร่วมกันทบทวนวิเคราะห์ข้อมูล ตัดสินใจกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ใหม่ที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริงให้สอดคล้องกับ SWOT และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของสุคนธ์ อารยพัฒน์มงคล (2560 : 82) ได้ทำการวิจัยแรงจูงใจในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของครู โดยแรงจูงใจอันดับสูงสุด คือ ความรับผิดชอบของครู ซึ่งเป็นคุณธรรมตามจรรยาบรรณแห่งความเป็นครู มุ่งมั่นพัฒนางาน ปฏิบัติงานให้ดีตามความสามารถของตน ครูจึงเป็นผู้มีความสำคัญต่องานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพราะครูเป็นผู้นำหลักการลงไปสู่การปฏิบัติโดยผ่านหน้าที่หลักของครูคือการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เป็นบทบาทที่สำคัญของครูในงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ครูจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ SWOT ระดมความคิดในการประชุมเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ที่ครูสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 3 รายการ คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติจริงโดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี 2) ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินการจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนผ่านการประชุมและเห็นชอบจากคณะครูพร้อมทั้งดำเนินงานตามกระบวนการ PDCA และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจสำหรับครูเพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป สอดคล้องกับกันยารัตน์ กลมกล่อม (2561 : 118) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับผลการประกันคุณภาพภายในด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาที่มีวัฒนธรรมองค์กรแบบปรับตัว โดยสถานศึกษามีการประชุม เพื่อหาแนวทางแก้ไขในการปฏิบัติงานร่วมกัน สถานศึกษาจัดให้มีรางวัล สิ่งจูงใจ จะเป็นการกระตุ้นให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา จำนวน 2 รายการ คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนและดำเนินการจัดทำปฏิทินดำเนินงานให้ชัดเจนด้วยการประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และ 2) ครูทุกคนต้องมีส่วนร่วมกำหนดประเด็น ตัวชี้วัด เกณฑ์การประเมิน และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยมีศึกษานิเทศก์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเข้ามาช่วยเหลือและให้ข้อเสนอแนะ สอดคล้องกับอาภาภรณ์ ทองคำดี (2556 : 61) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการตรวจสอบและทบทวนอยู่ในระดับมาก โดยจะต้องมีการปฏิบัติตามแนวทางและวิธีการที่วางแผนไว้ รวมถึงการได้ร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินตรวจสอบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา จำนวน 3 รายการ คือ 1) การประชุมร่วมกันทั้งครูและผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาทั้งในระยะต้นน้ำ ระยะกลางน้ำ และระยะปลายน้ำ 2) ควรมีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการสะท้อนคิดการนำเสนอผลการติดตามการดำเนินงาน เพื่อนำข้อมูลและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนา และ 3)

ผู้บริหารสถานศึกษาขอความร่วมมือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามผลการประเมินและตรวจสอบในแต่ละมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สอดคล้องกับวาลิช ลิทา (2559 : 99) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 กล่าวว่า แนวทางสำคัญในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในด้านการกำกับติดตามตรวจสอบการปฏิบัติการณ์ ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินการ และมีการเชิญนักวิชาการให้ความรู้และข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา จำนวน 3 รายการ คือ 1) ครูร่วมกันวิเคราะห์รูปแบบ วางแผน แต่งตั้งคณะกรรมการ และดำเนินการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การเห็นชอบและรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา และเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณชน สอดคล้องกับอรอุมา ชันธพาลี (2560 : 89-90) ได้ศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยผู้บริหารศึกษาต้องให้ครูคณะทำงานดำเนินการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศตามวัน เวลาที่กำหนดหรือที่วางแผนไว้ตามปฏิทินโดยมีการควบคุมการดำเนินงานจากผู้บริหารสถานศึกษา และในการนำเสนอเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดประชุมชี้แจงผู้รับผิดชอบ กำหนดรูปแบบการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 7 การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อเนื่อง จำนวน 3 รายการ คือ 1) ครูควรมีการประชุมร่วมกันสำหรับทบทวนผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาในปีที่ผ่านมาเพื่อนำมาวิเคราะห์ เสนอความคิดจุดแข็ง จุดอ่อน จุดที่ควรปรับปรุง และข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา และ 2) ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยการจัดอบรมโครงการพัฒนาศักยภาพครูและการศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของสุคนธ์ อารยพัฒน์มงคล (2560) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของครู พบว่า การได้รับการยอมรับผลงานจากผู้บริหารสถานศึกษาและการได้รับโอกาสเข้าร่วมประชุม การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความสามารถ เป็นแรงจูงใจในการทำงานของครู

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผู้บริหารสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานการประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กันยารัตน์ กลมกล่อม. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับผลการประกันคุณภาพภายในด้านคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- จำนง จันจิตร. (2559). การศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ธานีษฐ์ ศิลป์จารุ. (2550). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพมหานคร : วีอินเตอร์พริ้นท์
- ลดาวลัย ตั้งมั่น. (2561). การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วนิดา มุ่งเจริญ. (2552). การสร้างตัวแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (TQM) องค์การบริหารส่วนตำบล. วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2555). วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาณิช ลิทา. (2559). สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุคนางค์ อารยพัฒน์มงคล. (2560). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5. (2563). สารสนเทศทางการศึกษา 1/2563. สิงห์บุรี: กลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัยระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- อคิน รพีพัฒน์. (2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข.
- อรุณี ศิริสุขไพบูลย์. (2558). การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตำบลวังหว้า อำเภอแกลง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- อรอุมา ชันธพาลี. (2560). แนวทางการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- อาภาภรณ์ ทองคำดี. (2556). การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครูในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอบางบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อำพร ไกรเพชร. (2557). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). **Participations place in rural development: Seeking clarity through specificity.** New York: World Developments.
- White, K. R. (1982). **The relation between socioeconomic status and academic achievement.** Psychological Bulletin. 91(3): 461–481.